

در این کتاب به بررسی تاریخچه و تحول این سبک در آمریکا و اروپا پرداخته شده است. همچنین به بررسی سبک‌های مختلف بلوز و تاثیرات آن بر سبک‌های دیگر مانند راک و پاپ نیز پرداخته شده است. این کتاب برای علاقه‌مندان به موسیقی و تاریخ آن بسیار مفید خواهد بود.

از ج

ریشه های فولکلوریک

۳ - بلوز^۱

سال ۱۸۷۰ را می‌توان تاریخ شروع و پیدایش «بلوز» دانست. این کلمه از یک اصطلاح محلی آمریکایی که به معنی «محزون بودن»^۲ است اقتباس شده. البته انتخاب این کلمه بخاطر تنالیده خاص یا لحن محزون «بلوز» نیست بلکه این موسیقی با توجه به وضع اجتماعی بومیان آمریکایی بوجود آمده و زائیده افکار و خصوصیات زندگی آنانست.

غالباً یک جمله موسیقی بلوز از دوازده میزان تشکیل می‌شود. این دوازده میزان نیز به سه گروه چهارمیزانی تقسیم می‌گردد. اشعار دو گروه اول یعنی میزان‌های اول تا چهارم و پنجم تا هشتم همیشه یکسان است و معمولاً ملودی آنها هم یکی است ولی در گروه آخر یعنی میزان‌های نهم تا دوازدهم شعر و ملودی تغییر می‌کند و فوراً تازه می‌یابد. درحقیقت می‌توان ملودی

Blues - ۱ to feel blue - ۲

واشعار میزان‌های اول تا هشتم را «مبتدا» و ملودی و اشعار چهار میزان بعدی را «خبر» آن دانست. هارمونی این ملودی ها ساده و کاملاً مشخص است و مثلاً در صورتی که بلوز را در دو ماژور فرض کنیم هارمونی آن بصورت زیر درمی آید:

C | C | C | C⁷ || F | F | C | C || G⁷ | G⁷ | C | C ||

قطعه زیر که یکی از مشهورترین بلوزهاست بنام ۱۹ (۲ ساعت ۱۹ دقیقه) معروف است. این آهنگ می تواند معرف کامل بلوز باشد:

F Bb7 Bb9 F ۳۴

Two Nineteens Took my baby a-way

This system contains the first four measures of the piece. The vocal line is in treble clef with lyrics. The piano accompaniment is in bass clef. Chords F, Bb7, Bb9, and F are indicated above the vocal line. A 3/4 time signature is present at the end of the system.

Bb7 F

Two nineteen took my base a-way

This system contains measures 5-8. Chords Bb7 and F are indicated above the vocal line. The piano accompaniment continues with a steady bass line.

C7 F Bb F

Two seven teen bring her back some day

This system contains measures 9-12. Chords C7, F, Bb, and F are indicated above the vocal line. The piece concludes with a double bar line.

همانطور که ملاحظه می شود شمر هشت میزان اول مشابه است ولی چهارمیزان آخری شعری دیگر دارد. این آواز برای نشان دادن حرکت قطار راه آهن ساخته شده و مجموعاً تشکیل يك بیت را می دهد. مصرع اول که ترجمه آن: « قطار ۲۱۹ دقیقه معشوقه مرا از من جدا ساخت » می باشد در میزان های اول تا چهارم و پنجم تا هشتم تکرار شده و در حقیقت بعنوان « مبتدا » آمده است، در حالی که مصرع دوم که ترجمه آن: « قطار ۲۱۹ دقیقه روزی او را بمن باز خواهد گرداند » است بعنوان « خبر » در چهار میزان آخر ذکر شده است.

اشعار ملودی های بلوز معمولاً شکایت آمیز و غم انگیز است، گاهی هم جنبه تمسخر آمیز دارد. این اشعار با آنکه معرف زندگی بومیان است، محکم و پرمعنی نیز می باشد. بومیان امریکائی می کوشند که در این موسیقی نیز مانند انواع دیگر موسیقی خود چیزهایی را بازگو کنند که در زندگی روزمره خود با آن روبرو هستند. مثلاً گاهی مضامین آوازه های شان درباره طغیان رود می سی سی پی و خسارات حاصله از آن یا بروز قحطی و یا خسارات وارده از خشکسالی و بی آبی است.

زندگی طاقت فرسا و شرایط کار مشکل و طرز رفتار دور از انسانی سفیدپوستان با بومیان بخصوص در ایالات جنوبی امریکا باعث شد که اشعار بلوز بیشتر غم انگیز و گویای رنجها و مشقات آنان باشد. سیاهان امریکائی آلام درونی و شخصی خویش را نیز به موسیقی درمی آوردند و میخواندند. از آن جمله است آوازی که در فراغ معشوق بی وفا سروده شده و « بلوز تختخواب خالی »^۱ نام دارد.

همانطور که ملاحظه می شود این آواز نیز طبق سنن بلوز ساخته شده، باین ترتیب که جمله اول دوبار بعنوان مبتدا آمده و در جمله سوم که در حقیقت خبر است مفهوم گفتار تکمیل شده است.

Empty bed Blues - ۱

« Work up this morning, with an awful achin head - ۲
 Work up this morning, with an awful achin head
 My gond man had left me , Just a room and empty bed ! »

قدیم‌ترین فورم بلوز نوع دهاتی یا روستائی^۱ آن است. این فورم ابتدا بوسیله برده‌های آزاد شده در کوچه‌ها و خیابان‌ها خوانده می‌شد. خوانندگان مزبور که بیشتر گداهای دوره گرد بودند شرح زندگی مشقت‌بار خود را به‌مراهی گیتار می‌خواندند و بدین وسیله جلب ترحم اشخاص را می‌کردند. برخی هم برای رفع بیکاری مضامینی از همه قبیل روی فورم آوازی بلوز می‌خواندند. این اشعار اغلب در وصف وطن از دست رفته یا شکر گزاری و یا شکوه و شکایت بود، گاهی هم در این اشعار جدیدترین اخبار روز گنجانیده شده بود که بوسیله خوانندگان دوره گرد در نقاط مختلف شهر خوانده می‌شد.

این دسته از خوانندگان بلوز معمولا در شهرهای کوچک ایالات جنوبی آمریکا بخصوص در ایالت تگزاس زیاد دیده می‌شدند.

از آنجا که آوازهای بلوز از جهت ملودی دارای فورم مخصوصی بود یعنی همانطور که گذشت محدودیت‌هایی در میزان‌ها و طرز تقسیم بندی اشعار آن وجود داشت، خوانندگان مجبور بودند برای بسط آن دست بدامان اشعار جدیدی زنند که بوسیله آن آهنگ قابل خواندن بود. از این لحاظ بود که گاهی تعداد ابیات يك بلوز متجاوز از پنجاه بیت می‌شد و خواننده‌ای مورد احترام و علاقه همگان بود که مقدار بیشتری از ابیات يك بلوز را که دارای سوژه معینی بود، از حفظ باشد.

دهه دوم قرن بیستم را می‌توان آغاز تحول و اشاعه بلوز دانست. در آن تاریخ بلوز کم کم از صورت محلی خود خارج شد و در شهرها نیز رواج یافت؛ بخصوص شهرهای شیکاگو و نیویورک با آغوش باز از این فورم نوظهور موسیقی استقبال کردند.

بلوزی که در شهرهای بزرگ اجرا می‌شد کم کم شکل مشخصی بخود گرفت و بعنوان «بلوز شهری»^۲ مشهور شد.

باید دانست که مروجان «بلوز شهری» مردها نبودند بلکه زنها آنرا اجرا می‌کردند. به همین جهت اجرای بلوز بوسیله زنان کم کم بصورت

سنتی در آمد و امروز هم بندرت يك بلوز بوسیله مردان اجرا می شود .
 از جمله زنانی که در گسترش و معرفی بیشتر « بلوز شهری » دست
 داشته اند خانم « مارینی »^۱ را نام باید برد که او را مادر بلوز لقب داده اند.
 این زن با صدای گرفته و بم و شیرین خود در اجرای بلوز فوق العاده استاد
 بود و به همین جهت مورد احترام بومیان امریکائی قرار داشت و اینک نیز از او بعنوان
 یکی از بزرگترین خوانندگان بلوز یاد می کنند .

گفتیم که نفوذ بلوز در شهرها در دهه دوم قرن بیستم رخ داد . از
 این زمان اشعار از حالت غم انگیز بیرون آمد و جنبه استهزاء بخود گرفت .
 از طرف دیگر گیتار که تنها ساز همراهی کننده این نوع آواز بود جای
 خود را به ارکسترهای جاز کوچک داد و بدین ترتیب موسیقی بلوز گسترش
 یافت و از آن پس نوازندگان می توانستند از « موتیف » های آن استفاده
 نموده و جنبه سولستی آنرا تقویت نمایند . از خوانندگان مشهور این دوره
 می توان « مامی سمیت »^۲ ، « تریکسی سمیت »^۳ ، « ایدا کوکس »^۴ و
 « سارا مارتین »^۵ را نام برد . این خوانندگان شهرت زیادی داشتند تا آنجا
 که در شهرهای امریکا آنان را ملکه های بلوز امریکا می خواندند . بنظر
 علاقمندان موسیقی بلوز خوانندگان مذکور در ردیف « بسی سمیت »^۶
 بزرگترین خواننده بلوز امریکائی بشمار میرفتند و همچون او قطعات بلوز
 را بگوش مشتاقان می رسانیدند .

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

آواز بلوز همانطور که اشاره شد غالباً برای تجسم و ابراز احساسات
 درونی بکار میرفت و بیشتر جنبه غم انگیز داشت . حتی جنبه شادی این آواز
 ها نیز مأیوس کننده و ملال آور بود و معمولاً صورت امید و آرزو بخود می-
 گرفت . از خوانندگانی که در اجرای این نوع آواز تخصص داشتند « بیلی
 هالیدی »^۷ و « سارا و گهان »^۸ را نام باید برد . خواننده مشهور دیگری

1 - Ma Rainey - 2 Mamie Smith - 3 Trixie Smith

4 - Ida Cox - 5 Sara Martin - 6 Bessie Smith

7 - Billie Holiday - 8 Sarah Vaughan

که « وایت »^۱ نام داشت موفق شد در آوازهای خویش بصورتی ماهرانه علیه سفید پوستان و ظلم و بیدادشان اعتراض کند و رفتار زنده آنان را یادآور شود.

بمرور ایام بلوز خود را در موسیقی جاز جای داد و در سیر تکاملی این هنر نقش مهمی بعهده گرفت ..

نباید فراموش کرد که در این زمان آوازه‌های مختلفی که شاید از جهت نوع احساسات به بلوز اصلی شبیه بود، بعنوان بلوز وارد موسیقی جاز شد. این آوازه‌ها در زبان انگلیسی اصطلاحات خاصی داشت^۲ و امروز بفرآوانی در موسیقی جاز دیده می‌شود. با وجود این از نظر فورم با بلوز اصیل اختلاف دارد و در واقع تقلیدی از آن است.

این آوازه‌ها پارا از فورم دوازده میزانی بلوز فراتر نهاده و بموسیقی بلوز جنبه شادی بخشیده است و ضربهای تندتری دارد. از نخستین آثاری که باین سبک وارد موسیقی جاز شد « رویال گاردن بلوز »^۳ و « سی جیم بلوز »^۴ و از انواع جدید آن « اپوس د فونک »^۵ را می‌توان نام برد.

در اواخر دهه دوم قرن بیستم چند تن از نوازندگان مشهور پیانو شیکاگو و کانزاس سیتی کوشیدند که بلوز را روی پیانو آورده و آنرا بوسیله این ساز اجرا نمایند. رقص « بوگی ووگی »^۶ نتیجه همین کوشش- هاست. فورم کلی موسیقی جدید با فورم اصلی بلوز فرق زیادی داشت. بدین معنی که در عوض « قراز » های ملودیک و بلند بلوز، « فراز » های کوتاه‌تر و مقطع‌تری ایجاد شد و با استفاده از تریوله و فواصل ضربی چنگ های نقطه دار موفق شدند شکل ظاهری بلوز را چه از نظر ملودی و چه از جهت ضرب تغییر دهند. شاخص ضربی این موسیقی باس ملودیک است که بوسیله پیانو و بصورت متناوب و مشخصی ظاهر می‌گردد.

Wabash Blues, Limehouse Blues - ۲ Josh White - ۱

C. Jame Blues - ۴ Royal Garden Blues - ۳

Boogie Woogie - ۶ opus de Funk - ۵

موسیقی « بوکی ووکی » ابتدا برای همراهی رقص ایجاد نشد، بلکه یکدوره کلاسیک را طی کرد. این دوره مربوط به زمانی بود که هنوز سفید پوستان امریکا از آن استفاده تجارتمی نمی کردند. بعدها، یعنی هنگامی که این موسیقی مورد توجه سفیدپوستان واقع شد و از آن برای خلق رقص های جدید استفاده نمودند، کم کم سنن کلاسیک آن از میان رفت و تنها عنوان یکی از رقص های « مدرن » را بخود گرفت. مشهورترین نوازندگان پیانو که در پایه گذاری سنن کلاسیک « بوکی ووکی » سهمی بعهده داشته اند عبارتند از « جیمی یانکی »، « پین تاپ سمیت »، « آلبرت آمونس » و « بت جانسون ».

موسیقی بلوز همانطور که گذشت همچنان بصورت اصیل خود در محله هارلم نیویورک اجرا می شد و خواندن و نواختن آن تحت عناوین مختلف از قبیل « هارلم جامپ »^۱ و « ریتم و بلوز »^۲ و غیره معمول بود. این موسیقی نظیر انواع دیگر موسیقی جاز به معتقدات مذهبی بومیان امریکائی وابسته بود و شنوندگان سیاه پوست با استماع آن حرکات مختلفی به اعضای بدن خویش می دادند تا آنجا که یکی از خود بیخود شده و در عالم خلسه فرو میرفتند.^۳

دکتر خاچی

پرتال جامع علوم انسانی

در شماره آینده :

مکتب کلاسیک جاز

۱ - Harlem Jump - ۲ Rhythm and Blues

۳ - در حدود یکسال پیش، از این مراسم مذهبی فیلم مستندی تهیه شد که در

آن صحنه های مختلف عبادتی سیاهان بصورت جالبی نشان داده شده است.